

Lege Inger Cecilie Stridsklev, Telemark Pro Vita:

Hva vil vi i Pro Vita?

Hva vil vi her i Pro Vita, vi som altså er for livet? Vi vil allmen erkjennelse av menneskets verd. Vi vil at samfunnet skal ta de praktiske konsekvensene av den erkjennelsen. Den sikreste måte å miste sitt eget menneskeverd på, er å misakte andres. Det finnes det altfor mange eksempler på. Ett av dem fra nazi-Tyskland handler om "Lebenswertes Leben". De som ikke var produktive, særlig psykisk syke og utviklingshemmede som ikke kunne forvente det som ble antatt å være et normalt liv, deres liv ble ikke ansett verdig til å leves. Samfunnet anså ikke at de hadde tilstrekkelig menneskeverd til at noe skulle satses på dem. Vi tviler heller på verdigheten til dette samfunnet. Vi er vel ikke i tvil om ofrenes menneskeverd. Mer tvil kan det vel herske om menneskeverdet til dem som drep- te dem de anså for å være mindre enn dem selv. Den mest effektive måten å degradere og nedsette sitt eget menneskeverd på er ved å misakte andres! Det har vi sett altfor mange resultater av!

Eksempelene kan lett forfleres, ikke bare fra nazi-Tyskland med det som skjedde med jøder, sigøynere og homofile. Altfor mange folk er utryddet av hovmodige mennesker som mente de hadde mer livsrett og verd enn en gruppe medmennesker. Mange indianer- folk er fullstendig utryddet. Det var jakt på aborigene i Australia. På øya Tasmania grei- de de britiske arieme å utrydde hvert eneste gen av urbefolkningen.

Disse eksemplene virker helt fjerne for oss, og for det samfunnet vi lever i. Men er det sikkert at den norske samfunn er så mye bed- re? Selv om ikke noe av dette er aktuelt for oss, og for vårt samfunn, kan vårt samfunn ha andre mørke flekker. Heller ikke nordmenn

har mye å rose seg av når det gjelder behand- lingen av dem som har vært annerledes. Annette Thommesen i Norsk organisasjon for asylsøkere mener at Norge og nordmenn ikke egner seg til å ta imot fremmede. Finnmark er statsalmenning fordi Norge skaffet seg lover som sa man måtte snakke norsk for å eie norsk jord. Samene og deres kultur ble mis- aktet, og kulturen forsøkt tilintetgjort. Altasaken er et resultat. Vår behandling av sigøynere og tatere eller "fant" er det ingen grunn til å være stolt av. Og det til tross for at det for en stor del var mennesker som kalte seg kristne som stod for omsorgen både for dem og for samene.

I okkupasjonstiden brydde nordmenn seg stort sett bare om hvordan det gikk såkalte gode nordmenn. Nordmenns likegyldighet overfor jødene førte til en katastrofe Danmark unngikk. Men det ser ikke ut til at noen lærte av det. De færreste vet at inndrag- ning av jødernes radioapparater skjedde midt i mai 1940, i Administrasjonsrådets tid. Det førte for det første til at jødene mistet den vesentlige muligheten for å bli advart, og for det andre til den første registrering av jøders navn og adresser av norsk politi. Hvem har hørt om M/S Rigel, fangeskipet som gikk ned utenfor Tjøtta på Helgeland etter engelsk bombing den 27. november 1944? 2571 druknet. Det var 3,5 ganger så mange som antallet jøder Norge mistet. De fleste var russiske fanger, nesten hundre var tyske fanger, soldater som hadde desertert. Det var tysk mannskap og vakter. Bombene falt delvis rett ned i lasterommet til fangene. Men bare ni norske omkom. Denne hendel- sen har riktignok ikke nordmenn noen skyld for.

Men da krigen vel var over skjedde den stør- ste katastrofen. Sannsynligvis førte dette til større tap av menneskeliv enn alt som var skjedd av tap av liv som har forbindelse med Norge og nordmenn tidligere i fortløpene: Østfangene ble utlevert til Stalin, slik jødene var blitt det til Hitler bare et par år før. Det var over 100.000 bare fra Norge. Vi vet ikke hvor mange av dem som noensinne kom hjem til sine. Men det ventet dem minst ti års fangenskap til, for dem av dem som kom så langt, og ikke ble henrettet med det samme. Mange som hadde overlevet Hitlers slaveleire her i Norge og i Europa ellers omkom i Stalins arkipel Gulag. Nordmenns behandling av tyskerbarn har hel- ler vært tvilsom. Vi har en farlig etnosentrisi- tet som sier at bare de som er som oss er nor- male. Blås i "degos", "pakkis", serbere, bos- niere, kroater, albanere, somaliere og for den slags skyld svensker, bare vi har det bra. Åse Kleveland spurte i forbindelse med visningen av "Which witch" hva i vårt århundre og i vår tid som senere genera- sjoner ville oppfatte som like vanvittig som hekseforfølgelsene. Vi har vel ingen pro- blemer med å forestille oss det!

Hva ønsker vi å oppnå?

Vi vil oppnå at ikke bare vi, men alle skal innse og forstå hvent enkelt menneskes ver- dighet. Og dermed at den gyldne regel "Gjør mot andre hva du vil at andre skal gjøre mot deg" skal være forpliktende for hele sam- funnet, og for alle mennesker og overfor alle mennesker. Vi vil ha en diskusjon der det rei- ses tvil om hvem som er mennesker. Et men- neske er det som er avlet av mennesker. Og vi er mennesker fra befruktningsøyeblikket til vi dør. Vi ser hva tvil om når livet begynner, har ført til. Vi har fått foreldreløse befruktede egg. Vi har fått mulighet for å stille diagnose på fostre før grensen for såkalt fri abort er ute. Så nå kan vi igjen sile ut "Lebensunwertes

Leben". Det var jo i sin tid begynnelsen på en vei som gikk raskt utfor bakke. Det er ikke engang etter vurdering av tilstandens alvor- lighet livet kan avbrytes. Det er mer på grunnlag av hvilke tilstander som kan diag- nostiseres eller fastslås. Særlig kromosomfeil kan diagnostiseres. Noen kromosomfeil er alvorlige, og ikke forenlige med liv. Da ender det oftest i spontanabort. Men har man for eksempel bare ett X-kromosom, er det eneste alvorlige som feiler en at den kvinnen ikke kan få barn. Vi kan til og med velge bort et barn som har et annet kjønn enn det vi ønsker!

Og barn med Downs syndrom blir oppdaget i tide på rutine-ultralyd. Det virker som om mange ikke anser det regningssvarende å la disse menneskene leve.

Dette har allerede gått enkelte som tidligere var ukritiske, betenkeligheter med den nå- værende abortlov. Det kan ikke være mindre galt å avlive mennesker på kriteriet alder (for eksempel under 12 eller 18 ukers svanger- skapslengde), kjønn, fysiske eller psykiske syktheter enn på kriteriet rase eller seksuell legning.

Hvilke signaler ønsker vi å gi?

Menneskeverdet må ikke fikles med! Det blir sagt halvt i spøk at det enkleste er pistol. Slik kan det virke. Vi må understreke at den løsningen er totalforbudt! Vi vet fra tusener års erfaring hvilke ulykker en slik innstilling fører til.

Vi må stå på alle menneskers side, særlig deres som ikke er i stand til å ta vare på seg selv!

Det gjelder selvsagt de ufødte. Det gjelder kan hende i stadig høyere grad de gamle. Eutanasidebatten er i gang. Det å tillate å ta liv er en sklie. Det er stadig bedre muligheter for å løse problemet med smertebehandling, hvis vi bare legger oss i selen. Det er altfor lett å gi en overdose, istedet for den